

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2025.21>

А. Д. Ошеша

orcid.org/0009-0003-6464-5350

*аспірантка відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою
Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРОКУ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Постановка проблеми. Відповідно до положень кримінального процесуального закону накладення арешту на майно виконує важливу функцію в частині забезпечення дієвості кримінального провадження. Проте з огляду на нормативно-правове регулювання накладення арешту на майно, необхідно констатувати, що практична реалізація такого заходу забезпечення кримінального провадження не вирізняється правовою визначеністю у зв'язку з відсутністю вказівки на визначення строку, протягом якого на майно може накладатися арешт. Така законодавча прогалина створює передумови для необмеженого у часі втручання у право особи на власність, що суперечить міжнародним стандартам захисту права на мирне володіння майном, закріпленим у статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1]. Зазначене обумовлює нагальну потребу щодо здійснення подальших наукових досліджень, спрямованих на обґрунтування визначення чіткого часового проміжку накладення арешту на майно у кримінальному провадженні з метою забезпечення ефективного захисту прав учасників кримінального судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості правової природи накладення арешту на майно як заходу забезпечення кримінального провадження, відображено у дослідженнях багатьох процесуалістів, зокрема О. В. Верховгляд-Герасименко, О. Л. Вознюк, Н. В. Глинська, І. В. Гловюк, А. В. Дрозд, А. В. Захарко, О. І. Здрок, І. П. Зінковський, М. В. Лепей, Л. М. Лобойко, В. В. Рогальська, Т. В. Смалюк, О. Ю. Татаров, О. І. Тищенко, О. Г. Шило, та інших. Однак сучасні наукові напрацювання, як правило, зорієнтовані на дослідження проблемних питань щодо підстав і порядку накладення арешту на майно, вдосконалення механізму оскарження арешту майна, визначення співвідношення з іншими заходами процесуального примусу тощо. Натомість, з огляду на дефектність законодавчого врегулювання строку, на який накладається арешт на майно у кримінальному провадженні, зазначена проблематика не отримує належної уваги, що не сприяє дотриманню права особи на мирне

володіння майном. Відтак, наукове осмислення строку тривалості арешту майна у кримінальному провадженні видається особливо актуальним, оскільки відсутність будь-якої вказівки на термін накладення арешту на майно призводить до того, що в практичній площині тривалість арешту майна не має об'єктивного обґрунтування, створюючи ризик істотного порушення прав, свобод і законних інтересів людини.

Метою статті є наукове обґрунтування необхідності нормативного врегулювання строку накладення арешту на майно у кримінальному провадженні крізь призму дотримання фундаментальних прав, свобод і законних інтересів його учасників. Досягнення поставленої мети передбачає здійснення комплексного аналізу доктринальних положень, норм кримінального процесуального законодавства та практики його застосування в частині питань, що виникають у зв'язку із визначенням тривалості строку накладення арешту на майно у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Накладення арешту на майно відповідно до положень ст. 170 КПК України розглядається як тимчасове обмеження речового права на відповідне майно, яке полягає у позбавленні особи можливості вільно розпоряджатися, відчужувати або користуватися ним у повному обсязі [2]. Разом з тим, як слушно зауважує Т. В. Смалюк, застосування арешту на майно не може ґрунтуватися на абстрактному припущенні про ймовірне злочинне походження майна або потенційну причетність особи до вчинення нею кримінального правопорушення. У зв'язку з цим сторона обвинувачення при зверненні з клопотанням про накладення арешту на майно має обґрунтувати наявність достатньої доказової бази, що підтверджує або зв'язок майна з кримінальним правопорушенням, або причетність конкретної особи до його вчинення, або правові норми, які вказують на цивільну відповідальність конкретної особи за дії, вчинені підозрюваним. Тобто рішення про арешт майна в кожному окремому випадку набуває індивідуалізованої специфіки, що передує виявляється у предметі клопотання, правових підставах заявлених вимог, обставинах, що підлягають доказуванню, процесуальній меті та

завданнях, які переслідує сторона обвинувачення, а також юридичних наслідках. Це свідчить про те, що арешт майна повинен бути співмірним із завданням забезпечення дієвості кримінального провадження і правом особи на мирне володіння майном [3, с. 215].

Також на увагу заслуговує думка О. Л. Вознюка, що арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження не може бути виключенням із загальної логіки регулювання процесуальних строків тих чи інших заходів забезпечення кримінального провадження. Якщо порівняти накладення арешту на майно із низкою інших заходів забезпечення, то цілком очевидно, що у кримінальному процесуальному законодавстві передбачено відповідні часові обмеження щодо їх застосування, що сприяє забезпеченню правової визначеності та запобігає свавільному або надмірно тривалому обмеженню прав і свобод особи, щодо якої вони застосовані [4, с. 140]. З такою думкою важко не погодитись, адже, наприклад, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом застосовується на строк, визначений у відповідному рішенні слідчого судді, але не більше ніж на два місяці (ч. 2 ст. 148 КПК України), відсторонення від посади також обмежене в часі та не може на перевищувати двох місяців (ч. 2 ст. 154 КПК України), домашній арешт застосовується на строк, визначений у відповідній ухвалі слідчого судді, але не може перевищувати двох місяців, а сукупний строк – не може перевищувати шести місяців (ч. 6 ст. 181 КПК України), тривалість тримання під вартою не може перевищувати шістдесяті днів (ч. 1 ст. 197 КПК України) [2]. Тобто в межах загального підходу законодавця до заходів забезпечення кримінального провадження, визначення строків є тією необхідністю, яка дозволяє уникнути довільного втручання у права та свободи людини та гарантувати дотримання процесуальної рівноваги між публічним інтересом і тимчасовим обмеженням прав і свобод осіб, щодо яких обрано той чи інший захід забезпечення кримінального провадження. Разом з тим відсутність аналогічної норми щодо строку дії ухвали про арешт майна вказує на існування необґрунтованого нормативного дефекту, коли захід забезпечення, що прямо впливає на обмеження права власності, може застосовуватись на невизначений або надмірний строк без необхідності періодичного перегляду доцільності його продовження. Така ситуація суперечить загальним засадам кримінального провадження і не відповідає вимогам Конвенції щодо не порушності права власності та наявності встановлених часових обмежень для кожного втручання у гарантовані права та свободи особи. В цьому контексті нормативно-правова регламентація строку накладення арешту на майно є необхідною умовою для приведення норм кримінального процесуаль-

ного законодавства у відповідність до принципу правової визначеності та забезпечення реального, а не декларативного змісту тимчасового характеру цього заходу забезпечення кримінального провадження.

На наш погляд, вказівка на тимчасовість арешту майна має об'єктивно означати наявність чітко визначеного або принаймні передбачуваного кінцевого терміну дії цього заходу забезпечення кримінального провадження. Це обумовлено тим, що відповідні обставини, які були підставами для накладення арешту на майно, з часом можуть змінитися або зовсім втратити свою актуальність, адже кримінальне провадження не є статичним, а розвивається в динаміці. Відповідно, потреба у подальшому забезпеченні арештом майна дієвості кримінального провадження може перестати існувати. Проте донині головною проблемою правового регулювання накладення арешту на майно залишається законодавча прогалина, пов'язана з відсутністю визначення строку, протягом якого накладається арешт на майно у кримінальному провадженні. Попри те, що положення кримінального процесуального закону змістовно регламентують підстави та порядок накладення арешту на майно (ст. 170 КПК України), процедуру звернення з відповідним клопотанням до слідчого судді (ст. 171 та ст. 172 КПК України), механізм оскарження ухвали про арешт майна (ст. п. 9 ч. 1 ст. 309 КПК України), але жодного строкового обмеження або мінімального орієнтиру щодо тривалості дії арешту майна у кримінальному провадженні не встановлено. Це створює ситуацію, за якої майно особи може залишатися під арештом невизначено тривалий час, без необхідності періодичного перегляду доцільності такого обмеження. Як приклад доречно навести Постанову Дніпровського районного суду м. Києва від 15.10.2021 року (справа № 1-182/2011), в межах якої зазначено, що на грошові кошти особи, яка є сином підсудного, у сумі 1901000 грн накладено арешт відповідною постановою слідчого прокуратури ще від 16.04.2008 року. При цьому питання щодо скасування накладеного арешту на майно та повернення грошових коштів заінтересованій особі вирішено лише у 2021 році, після спливу 13 років. Строк арешту майна виявився настільки тривалим, що істотно змінилися як обставини кримінального провадження, так і правові підстави для застосування заходу забезпечення, про що свідчить тільки прийняття у 2012 році нового КПК України. Крім того, відповідно до обставин справи, настала смерть підозрюваного, на підставі чого провадження потребує подальшого закриття. Також варто зауважити, що інкриміноване діяння втратило ознаки складу кримінального правопорушення внаслідок змін у законі про кримінальну відповідальність. Серед іншого сплинули строки давності, передбачені для притягнення особи до

кримінальної відповідальності, що унеможливило продовження провадження навіть за відсутності інших перешкод [5].

Наведений приклад є наочною ілюстрацією проблеми надмірної тривалості застосування арешту майна у кримінальному провадженні, що безпосередньо пов'язана з відсутністю у кримінальному процесуальному законодавстві встановлених строків меж дії відповідного заходу забезпечення. Відтак, ситуація з арештом, що тривав понад десятиліття без перегляду його обґрунтованості та без фіксації чітких строків його дії, продемонструвала процесуальне свавілля, в межах якого відсутність контролю за строками фактично сплинуло на «замороження» майна невинуватої особи. Це свідчить про правову невизначеність, непропорційність, формальний підхід і суттєве порушення права людини на мирне володіння майном. Подібні рішення лише підтверджують необхідність законодавчого врегулювання питання строків дії арешту майна, щоб унеможливити ситуації, коли захід тимчасового обмеження права власності перетворюється на безстрокове позбавлення доступу до майна без належного судового перегляду і без юридичних гарантій захисту прав заінтересованих осіб.

Однак у більшості випадків суди розглядають тимчасовість накладення арешту на майно не крізь призму необхідності встановлення конкретного строку, а з позиції можливості заявити клопотання про скасування арешту майна повністю або частково, якщо заінтересована особа зможе довести, що в подальшому застосуванні цього заходу відпала потреба або арешт накладено необґрунтовано [6]. Такий підхід фактично покладає процесуальний тягар доведення недоцільності подальшого існування арешту на саму особу, чії права обмежено, без ініціативної діяльності якої арешт майна триватиме безстроково навіть у випадках, коли підстави для арешту майна відпали, розумні підозри, передбачені ч. 1 ст. 170 КПК України, істотно зменшилися чи повністю знівелювалися. Але навіть за цих умов тимчасовість не слугує критерієм для автоматичного перегляду або припинення дії арешту майна, а лише означає гіпотетичну можливість його скасування, що не гарантує належного захисту прав заінтересованих осіб у випадках, якщо арешт на майно накладено формально, без належного строкового контролю, або в ситуаціях, де докази сторони обвинувачення втратили свою актуальність. Тому розуміння тимчасовості накладення арешту на майно без прив'язки до визначеного строку перетворює тимчасовий захід забезпечення кримінального провадження на потенційно безстроковий інструмент втручання у майнові права.

Відсутність унормованого строку, на який накладається арешт у кримінальному провадженні, особливо коли власниками такого майна висту-

пають потерпілі, піддається критиці адвокатами О. Ю. Макаренко та Н. А. Макаренко. На власних прикладах захисту інтересів клієнтів у кримінальному провадженні, вони зауважують, що навіть після того, як необхідність у подальшому арешті майна відпадає, його строк фактично не переглядається, що призводить до тривалого і безпідставного обмеження права власності. В аналізованому ними кримінальному провадженні, автомобіль клієнта (потерпілого у кримінальному провадженні) перебував під арештом понад чотири місяці, причому протягом цього періоду орган досудового розслідування не здійснював жодних слідчих (розшукових) дій, які б обґрунтовували необхідність такого втручання у право на мирне володіння майном. Внаслідок цього наголошено на практичній необхідності внесення до кримінального процесуального законодавства змін, які б передбачали визначені часові межі дії арешту майна з урахуванням мети його застосування, зміни обставин, що стали підставою для накладення арешту, та з огляду на дотримання засад кримінального провадження [7, с. 50–51]. На наш погляд, в подібних випадках встановлення граничного строку або, щонайменше, орієнтовного критерію розумного строку накладення арешту на майно відповідатиме логіці тимчасового характеру його застосування. Водночас відсутність у чинному КПК України таких строкових обмежень породжує свавільне та безстрокове втручання у майнові права особи, що прямо суперечить як міжнародним стандартам захисту прав людини, так і принципу правової визначеності, на чому неодноразово наголошує у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Наприклад, ЄСПЛ у справі «Pendov v. Bulgaria» дійшов висновку, що тривале вилучення майна у особи спричинило порушення принципу пропорційності та справедливого балансу між суспільними інтересами і правом на мирне володіння майном, всупереч ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції. Це пов'язано з тим, що у власника вилучено сервери для розміщення веб-сайтів на необґрунтовано тривалий строк (приблизно на вісім місяців) у зв'язку з порушенням авторського права іншою особою, яка користувалася послугами цих серверів. ЄСПЛ встановив, що прокуратура могла б скопіювати дані серверів і повернути їх значно раніше. Відсутність періодичного перегляду та тривалий строк вилучення створили непропорційне навантаження на особу, в результаті чого відбулося невинуватиме тривале обмеження майнових прав заявника, що унеможливило ведення ним підприємницької діяльності [8].

Іншим прикладом, що свідчить про необхідність встановлення адекватного періоду втручання у право на мирне володіння майном є рішення ЄСПЛ у справі «Liliana Capo et Roberto Puleo contre l'Italie», в межах якого наголошено, що ро-

зумність тривалості втручання у право власності має оцінюватися в контексті конкретних обставин справи і згідно з критеріями, встановленими практикою ЄСПЛ, а саме: законність заходу, мета, співмірність з наслідками для власника, поведінка заявника тощо. У підсумку ЄСПЛ зазначив, що будь-яке втручання у право власності має бути тимчасовим, а не безстроковим, і передбачати процедуру повернення майна, якщо цілі кримінального провадження більше не потребують його утримання [9].

Враховуючи й іншу практику ЄСПЛ щодо захисту права на мирне володіння майном (зокрема, справи «Rysovskyy v. Ukraine» [10], «Kryvenkyy v. Ukraine» [11], «East/West Alliance Limited v. Ukraine» [12], «Sporrong and Lonnroth v. Sweden» [13], «James and Others v. the United Kingdom» [14]), важливо наголосити, що у вітчизняних судових рішеннях трапляються показові приклади, коли суд, посилаючись на тимчасовий характер арешту майна, свідомо встановлює граничний строк його застосування, який визнається необхідним і достатнім для досягнення цілей цього заходу забезпечення кримінального провадження. Подібні підходи вказують на існування судової ініціативи щодо наповнення накладення арешту на майно змістом правової визначеності для недопущення порушення права власності. Зокрема, в ухвалі слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 18.02.2020 року (справа № 991/1402/20) наголошено на тимчасовому характері накладення арешту на майно, а також констатовано необхідність беззаперечного дотримання пропорційності між змістом заходу забезпечення кримінального провадження та цілями, які переслідує сторона обвинувачення. У підсумку суд зазначив, що, оскільки чинне кримінальне процесуальне законодавство не містить прямої вказівки про обов'язкове визначення строку арешту майна, суд з огляду на обставини справи встановив строк дії такого арешту у два місяці. Як обґрунтовано в ухвалі, саме цей строк є достатнім для фіксування (зчитування, копіювання з відповідних матеріальних об'єктів) відомостей, які містяться на вилученому майні та мають доказове значення для сторони обвинувачення. Свою позицію суд обґрунтував посиланням на ч. 1 ст. 114 КПК України, яка передбачає, що у випадках, коли закон не встановлює процесуального строку, суд, слідчий суддя мають право встановити його з урахуванням розумного строку [15]. На нашу думку, наведена позиція слідчого судді ВАКС є показовою, оскільки вона враховує тимчасовість застосування арешту майна у кримінальному провадженні, демонструє можливість визначення доцільності та тривалості накладення арешту на майно судом у кожному конкретному випадку, з огляду на пропорційність, обґрунтованість і мету заходу забезпечення, а також демонструє високий

рівень суддівської доброчесності щодо захисту прав, свобод і законних інтересів особи.

Враховуючи зазначене, потрібно констатувати про наявність обґрунтованої необхідності внесення змін і доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства в частині чіткого визначення строку накладення арешту на майно. Зважаючи на загальний підхід законодавця, який послідовно передбачає встановлення часових меж для обмеження конституційних прав і свобод особи у кримінальному провадженні, вважаємо за доцільне визначити, що арешт на майно може накладатися на строк не більше двох місяців, із можливістю подальшого перегляду та продовження цього строку судом за умови наявності обґрунтованої потреби в такому продовженні. На цій підставі потрібно доповнити норми КПК України статтею 173-1 «Строк дії ухвали про накладення арешту на майно, продовження строку арешту на майно» та викласти її зміст таким чином:

«1. Строк дії ухвали слідчого судді, суду про накладення арешту на майно або продовження строку арешту майна не може перевищувати двох місяців.

2. Строк накладення арешту на майно обчислюється з моменту вилучення майна.

3. Строк арешту майна може бути продовжений слідчим суддею, суддею на два місяці.»

Це дозволить не лише унеможливити виникнення ситуацій безстрокового та необґрунтовано тривалого обмеження права на мирне володіння майном, але й забезпечить дотримання принципів правової визначеності, пропорційності та ефективного судового контролю у сфері застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Варто зазначити, що Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики, досліджуючи законопроект «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» № 12439 виявляє корупціогенні фактори, зокрема у частині встановлення надто короткого строку для арешту майна (не більше двох місяців). Комітет вказує на можливість не продовження арешту через надмірну завантаженість слідчих суддів, що, за їх думкою, призведе до передчасного зняття арешту без фактичного розгляду клопотань. Також наголошується на тому, що подібне врегулювання ніби надає надмірні дискреційні повноваження слідчому судді [16]. Проте, з нашого погляду, така позиція потребує критичного переосмислення. Слідчий суддя є представником судової гілки влади, яка керується принципами незалежності, неупередженості, безсторонності та об'єктивності. Отже, твердження про те, що встановлення строкових обмежень щодо арешту майна надаватиме слід-

чим суддям можливість зловживати наданими повноваженнями, видається дискусійним. Якщо керуватись цією логікою, будь-яке процесуальне рішення, яке ухвалює слідчий суддя, може потенційно містити корупційні ризики, що є прямим запереченням основ поділу влади.

Крім того, відсутність встановленого строку дії арешту майна у чинному кримінальному процесуальному законодавстві створює значно більше підстав для зловживань, оскільки надає стороні обвинувачення можливість невизначено довго утримувати заарештоване майно без оновлення обґрунтування необхідності такого втручання. Тому позиція Комітету Верховної Ради вбачається такою, що потребує подальшого обговорення, оскільки не вирішує проблему надмірної тривалості та безстрокового обмеження права власності заінтересованих осіб у кримінальному провадженні. Навпаки, встановлення чітких строків накладення арешту на майно забезпечує додаткові гарантії прав особи та водночас не позбавляє сторону обвинувачення дієвих інструментів для досягнення цілей кримінального провадження.

Висновки. Проблемою правового регулювання КПК України є законодавча прогалина щодо врегулювання строку, на який накладається арешт на майно у кримінальному провадженні. Положення кримінального процесуального закону не вимагають від слідчого судді, суду встановлювати строк арешту майна під час досудового розслідування та судового розгляду. Цей нормативний дефект обумовлює існування правової невизначеності щодо часових меж обмеження права особи на власність у випадку вилучення майна та накладення на нього арешту у кримінальному провадженні.

Відсутність у змісті кримінальних процесуальних норм положення щодо строку накладення арешту на майно під час кримінального провадження може призводити до безпідставно тривалого втручання у право людини на мирне володіння майном. Через деякий час підстави для арешту майна можуть відпасти, розумні підозри, передбачені ч. 1 ст. 170 КПК України, істотно зменшитися чи повністю знівелюватися. У зв'язку з цим, у приписах кримінального процесуального закону має регламентуватися конкретний та розумний строк накладення арешту на майно у кримінальному провадженні.

З урахуванням загального підходу законодавця до визначення часових меж обмеження прав особи під час кримінального провадження, вважаємо, що арешт майна може накладатися на строк не більше двох місяців. За необхідності подальшого утримання майна сторона обвинувачення має ініціювати процедуру продовження арешту майна шляхом звернення з відповідним клопотанням до слідчого судді, суду.

На основі здійсненого наукового дослідження потрібно доповнити норми КПК України статтею 173-1 «Строк дії ухвали про накладення арешту на майно, продовження строку арешту на майно» та викласти її зміст таким чином:

«1. Строк дії ухвали слідчого судді, суду про накладення арешту на майно або продовження строку арешту майна не може перевищувати двох місяців.

2. Строк накладення арешту на майно обчислюється з моменту вилучення майна.

3. Строк арешту майна може бути продовжений слідчим суддею, суддею на два місяці.».

Література

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 1952 р. Рада Європи; Протокол, Міжнародний документ від 20.03.1952. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (дата звернення: 27.06.2025).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Голос України*. 2012. №№ 90–91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 27.06.2025).
3. Смалюк Т. В. Проблемні питання регламентації накладення арешту на майно в кримінальному провадженні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70). № 3. С. 214–219.
4. Вознюк О. Л. Баланс приватного інтересу та потреб кримінального провадження при арешті майна. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2024. № 72. С. 138–141.
5. Постанова Дніпровського районного суду від 15 жовтня 2021 року. Справа № 1-182/2011. Провадження № 1/755/13/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100346710> (дата звернення: 27.06.2025).
6. Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 06 травня 2019 року. Справа № 752/16147/18. Провадження № 1-кк/752/4312/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81540676> (дата звернення: 27.06.2025).
7. Макаренко О. Ю., Макаренко Н. А. Захист інтересів клієнта в кримінальному провадженні (на прикладі розгляду практики накладення арешту на майно потерпілого в кримінальному провадженні). *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє» (Одеса, 11 листопада 2022 р.)*. Одеса: Фенікс. 2022. С. 47–51.
8. Case of Pendov v. Bulgaria, № 44229/11, 12.10.2020. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-201890%22%7D> (дата звернення: 27.06.2025).
9. Case of Liliana Capo et Roberto Puleo contre l'Italie, № 43656/98, 14.05.2004. URL: <https://surl.li/frbuea> (дата звернення: 27.06.2025).
10. Rysovsky v. Ukraine, № 29979/04, 20.10.2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-107088%22%7D> (дата звернення: 27.06.2025).
11. Kryvenky v. Ukraine, № 43768/07, 16.05.2017. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-171478%22%7D> (дата звернення: 27.06.2025).
12. East/West Alliance Limited v. Ukraine, № 19336/04, 202.06.2014. URL:

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-152981%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-152981%22]}) (дата звернення: 27.06.2025).

13. *Sporrong and Lonnroth v. Sweden*, № 7151/75; 7152/75, 23.09.1982. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57580%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57580%22]}) (дата звернення: 27.06.2025).

14. *James and Others v. the United Kingdom*, № 8793/79, 21.02.1986. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57507%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57507%22]}) (дата звернення: 27.06.2025).

15. Ухвала Вишого антикорупційного суду від 18.02.2020. Справа № 991/1402/20. Провадження № 1-кс/991/1431/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87847194> (дата звернення: 27.06.2025).

16. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження від 24.01.2025 № 12439. *Верховна Рада України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/55696> (дата звернення: 27.06.2025).

Анотація

Ошедша А. Д. Щодо визначення строку накладення арешту на майно у кримінальному провадженні. – Стаття.

У статті досліджено проблематику визначення строку накладення арешту на майно у кримінальному провадженні як одного з ключових аспектів дотримання права на мирне володіння майном. Обґрунтовано, що положення кримінального процесуального закону, в межах якого передбачено тимчасовість арешту майна, не містить визначення строку його тривалості, що створює підґрунтя для свавільного та неконтрольованого обмеження права власності. Звернуто увагу, що на відміну від інших заходів забезпечення кримінального провадження (тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, домашній арешт, тримання під вартою), строк арешту майна не регламентується. Констатовано, що такий нормативний дефект обумовлює існування правової невизначеності щодо часових меж обмеження права особи на власність у випадку вилучення майна та накладення на нього арешту у кримінальному провадженні. Проаналізовано судову практику в контексті строків застосування арешту майна. З'ясовано, що суди переважно розглядають тимчасовість накладення арешту на майно не крізь призму необхідності встановлення конкретного строку, а з позиції можливості заявити клопотання про скасування арешту майна. Зазначено, що рішення про накладення арешту на майно потребує індивідуального обґрунтування, пов'язаного з метою забезпечення дієвості кримінального провадження. Доведено, що відсутність конкретних строків арешту майна не відповідає стандартам, встановленим практикою Європейського суду з прав людини, який наголошує на необхідності дотримання пропорційності, тимчасовості

та справедливого балансу між суспільними інтересами та правом особи на мирне володіння майном. Зроблено висновок, що впровадження граничного строку з можливістю його продовження відповідає принципу правової визначеності та європейським стандартам захисту прав людини. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до змісту кримінального процесуального закону шляхом унормування строку накладення арешту на майно у кримінальному провадженні.

Ключові слова: строки, накладення арешту на майно, кримінальне провадження, право на мирне володіння майном, заходи забезпечення кримінального провадження.

Summary

Oshedsha A. D. On determining the term for imposing seizure of property in criminal proceedings. – Article.

The article examines the issue of determining the duration of seizure of property in criminal proceedings as one of the key aspects of respecting the right to peaceful possession of property. It is argued that the provisions of criminal procedural law, which provide for the temporary seizure of property, do not specify the duration of such seizure, which creates grounds for arbitrary and uncontrolled restrictions on property rights. It is noted that, unlike other measures to ensure criminal proceedings (temporary restriction of the use of a special right, removal from office, house arrest, detention), the duration of seizure of property is not regulated. It has been established that this regulatory defect leads to legal uncertainty regarding the time limits for restricting a person's right to property in the event of seizure and seizure of property in criminal proceedings. Judicial practice has been analyzed in the context of the duration of property seizure. It has been found that courts mainly consider the temporary nature of the seizure of property not through the prism of the need to establish a specific term, but from the position of the possibility of filing a motion to cancel the seizure of property. It is noted that the decision to seize property requires individual justification related to the purpose of ensuring the effectiveness of criminal proceedings. It has been proven that the absence of specific time limits for seizure of property does not comply with the standards established by the practice of the European Court of Human Rights, which emphasizes the need to observe proportionality, temporariness, and a fair balance between public interests and the right of individuals to peaceful possession of property. It has been concluded that the introduction of a time limit with the possibility of extension complies with the principle of legal certainty and European standards for the protection of human rights. Proposals have been formulated to amend and supplement the content of criminal procedural law by standardizing the time limit for the seizure of property in criminal proceedings.

Key words: terms, seizure of property, criminal proceedings, right to peaceful possession of property, measures to ensure criminal proceedings.